

Миљан Дробњак: ДРОБЊАЦИ ИЗ ШТИТАРА КОД БЕРАНА-
хронологија и родослов, Херцег Нови, 2019, стр. 324

Монографија Миљана Дробњака „Дробњаци из Штитара код Берана – хронологија и родослов“ има 324 стране и састоји се из уводних напомена (Територија, Укратко о историји, Спомињање имена Дробњак, Настанак имена Дробњак, О Кричима, Сеобе из Дробњака), и поглавља: Штитари, Вијек крупних догађаја, Родослов, Сјећања, анегдоте, изреке, Прилози (спискови), посједује и списак извора и литературе. Рукопис је снабђевен научним апаратом који је смјештен испод основног текста. Текстурално излагање је праћено бројним фотосима, табелама и списковима. Рад је заснован на архивској грађи и поузданој литератури, а аутор се користио и казивањима савременика. Све у свему, испред нас је једно интересантно, свеобухватно и веома квалитетно, студиозно припремљено штиво, стилски дотјерано и допадљиво за читање. Ова ријетко лијепа и луксузно опремљена књига, штампана у великом формату, на изузетно квалитетном папиру, с бројним фотографијама које обогаћују текст, представља у научном, стилском и естетском погледу изузетно дјело, корисно како историчарима, етнологима, социолозима, тако и љубитељима лијепе и корисне књиге. Током припреме ове монографије аутор је иска-

зао истрајност, истраживачку знатижељу и способност разложног излагања чињеница. Књига је инспиративна и занимљива и због тога што спаја дух прошлости и дух садашњости и оживљава сјећање на оно што је ово братство било у прошлости и какво јесте у садашњости. Књига је и хроника једног краја, везана за одређене временске периоде и догађања у њима. Свако поглавље, везано за историјске карактеристике, обилује мноштвом историјских чињеница и говори о догађајима који су снажно обиљежили једно вријеме и један простор. Монографија о Дробњацима из Штитара код Берана нам указује и на потребу за истраживањем недовољно проучених области Црне Горе, јер без проучавања појединих њених дјелова и њихових специфичности није могуће написати ни потпуну синтезу историје Црне Горе. Тим прије што је модерна историјска наука склона непрекидном ширењу поља интересовања и увођењу нових истраживачких метода, и што исказује склоност и потребу да наново истражује познате историјске личности, али и да безимене појединце из прошлих времена уведе у фокус истраживања и доживљај прошлости учини упечатљивијим и ближим читаоцима.

Проучавање историје српских села и вароши започето је крајем деветнаестог стољећа истраживањима Јована Цвијића и његових ученика. Крајем осамдесетих година двадесетог вијека Одбор за проучавање села који је био у саставу Српске академије наука и уметности, а чији је предсједник био академик Радомир Лукић, почиње са издавањем хроника и монографија, којих је до сада штампано око 500. Од 2000. године послове у вези са издавањем хроника води Културно-просветна заједница Србије. Према ријечима Петра Арбутине, главног и одговорног уредника библиотеке „Хроника села“, књига Дробњаци из Штитара код Берна-хронологија и родослов, аутора Миљана Дробњака, пензионисаног пуковника ЈНА, право је ремек дјело из ове области стваралаштва.

Један од најтежих послова којег стваралац може да се прихвати је писање братственичких родослова који по правилу садрже и историју братства. Прошлост братства уклопљена је у прошлост краја у коме оно егзистира. Овакав посао подразумева вишегодишње истраживање, трагање за релевантним подацима, контакте са бројним савременицима, прикупљање великог броја података о живим и преминулим припадницима братства. С обзиром на то да Дробњаци данас живе на разним просторима, требало је доста времена и труда да се дође до свих појединачних података и да се на тај начин употпуни овај родослов. Зато је и најважнији дио ове монографије родослов братства Дробњака, који уједно чини и њен највећи дио. Посебно је тешко у данашње вријеме урадити родослов братства, јер су многа домаћинства и појединци

расељени по свијету, а многи од њих су прекинули контакт са завичајем. Уз то, нови нараштаји, изузев појединаца, нису наставили да преносе стара памћења и казивања, која су тиме пала у заборав. Упорним и стрпљивим радом Миљан Дробњак је успио да прикупи и да од појединаца добије потребне податке о родослову братства. Успио је да отргне од трајног заборава људе и догађаје из свог родног краја, да веома документовано и поименично прикаже развој братства у историјском и територијалном погледу, како у минулим епохама, тако и у данашњем времену. Значајно је што су све личности у родослову уписане пуним именом и презименом. Ново је и што ни жене, односно одиве, нијесу изостављене. Миљан Дробњак је у монографију о Дробњацима из Штитара уврстио податке који по његовом мишљењу не би смјели да се забораве и ова књига представља хронолошки и тематски заокружену монографску цјелину о једном значајном братству са овог подручја.

Евидентно је да се аутор трудио да у књигу унесе све оно што би историју Дробњака могло представити што јасније и прегледније. Посебну пажњу, што је и природно, посветио је прошлости свога братства, његовом настанку, развоју и истакнутијим личностима. Основу његове монографије чини грађа коју је сам непосредно сабрао, било истраживањем по архивима, прегледом публицистике или прикупљањем свједочанстава, а затим уз систематизацију и научну анализу ставио на располагање широј јавности. Успио је да критички и аналитички истакне вриједност и оцијени значај изворног материјала, а драгоцјеноstoffог изворног материјала је

у његовој различитости. Кад се има у виду да је то први озбиљнији рад аутора на ову тему, ширина познавања и самосталност анализе и закључка представљају надареног истраживача који има услова да се даље развије и да даље ради на развијању тзв. завичајне историје.

У својој монографији Миљан Дробњак прати друштвена, економска, етнолошка, демографска, социолошка, просвјетна, вјерска кретања у другом временском периоду. Позивајући се на резултате претходних истраживања, у првом реду историчара и етнолога који су се научно бавили проучавањем Дробњака (А. Лубурић, П. Влаховић, Б. Ђурђевић, С. Томић...), као и на дјела општијег карактера, те и на изворну грађу до које је лично долазио – сачинио је прегледну хронику о братству Дробњака из Штитара код Берана. С аналитичким нервом повезивао је локалне догађаје и личности својих далеких и ближих предака с историјским и друштвеним процесима ширих простора, прије свега Србије и Црне Горе, како у средњовјековној, тако и у нововјековној историји. Братство Дробњака имало је запажену улогу и у оба свјетска рата, били су ратници и родољуби. Њихово учешће у ратовима за одбрану отаџбине такође је с мјером документовано приказано. Иако у казивању о генези братства Дробњака, као уосталом и код скоро свих братстава, има различитих података и предања, за поштовање је ауторово настојање да открије и докаже историјску дубину братства. Схватајући значај истине и служећи се истином, ненаметљиво се доказао да је документариста, чији је циљ да књигом духовно приближи и сједини млађе нараштаје из свог братства,

махом разбацане на ширим просторима. Вриједност монографије је у врло набијеној и временски и садржајно доста утемељеној фактографији. Кориштени су многобројни извори и радови историографског карактера. Увјерени смо да није остало ништа значајније о Дробњацима из Штитара код Берана, написано или у виду материјалног трага, што аутор није користио, добијајући на тај начин до краја исцрпљен предмет теме у свим њеним дјеловима. За похвалу је што је аутор консултовањем релевантне литературе о Дробњаку, народног предања, усмене традиције, штампе, као и својих запажања и разговора са савременицима, створио монографско дјело које може послужити као узор другима за писање хроника о селу и његовом становништву. Монографија представља прилог микроисторији као незаобилазном сегменту националне и опште историје. Она је диван својеврстан споменик, трајног значаја, књига која остаје вјечно свједочанство своје крају.

Аутор ове монографије Миљан Дробњак уноси и неке иновације, које су иначе ријетке у досадашњој пракси. Ова иновација ће имати и присталице и противнике, али је свакако интересантна и освјежавајућа. Наиме, документарна истраживања на бази историографске, до сада објављене и доступне грађе, која је изложена у овој монографији, је свакако поуздан метод налажења основе за поријекло Дробњака из Штитара код Берана, као и извођења поузданих закључака о њиховом поријеклу. Али, данас се у науци отварају и нове могућности за егзактно утврђивање биолошког сродства и поријекла преко ДНК методе. Према анализи која је изврше-

на у Центру за генетику Београд, неочекивана прапостојбина Дробњака из Штитара, који су поријеклом од Церо-вића из Тушине, је Скандинавија. Интересантно је и да, према овој методи, Кричи воде поријекло са Блиског истока. Наравно, још је рано говорити о поузданости ове методе, и вријеме ће

показати колико је она поуздана у утврђивању историјске истине.

Задовољство је закључити да се ради о озбиљној, научно утемељеној студији, пуној вриједних саопштења и анализа, која чини цјелину са другим значајним истраживачким подухватима из тзв. завичајне историје.

Др Жарко Лековић